

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը**

**ՔԱՂԱՔԱՅԻ ԲԱՖՖԻ Կ. ՌԻԶԱՐԴԻ ՆՈՎՆԱՆՆԻՍՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝
ՆՏ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 18-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 5-ՐԴ ՄԱՍԻ ԵՎ 26-ՐԴ
ՆՈՂՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ՝ ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒ-
ԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾԻ
ՎԱՐՈՒՅԹԸ ԿԱՐՃԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Քաղ. Երևան

16 հուլիսի 2013թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարոթյունյանի (նախագահող), Ֆ. Թոխյանի (զեկուցող), Մ. Թովուզյանի, Ա. Խա-
չատրյանի, Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Վ. Պողոսյանի,
մասնակցությամբ՝
դիմողի ներկայացուցիչ Կ. Մեծումյանի /գրավոր ընթացակարգի շրջանակ-
ներում/,

գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՏ Ազգային ժողովի պաշտո-
նական ներկայացուցիչներ՝ ՆՏ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավաբանական
վարչության իրավական փորձաքննության բաժնի գլխավոր մասնագետ Ս. Նամբար-
ձումյանի, նույն բաժնի առաջապար մասնագետ Ն. Սարգսյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդ-
վածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական
դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Բաֆֆի
Կ. Ռիչարդի Նովհաննիսյանի դիմումի հիման վրա՝ ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 18-րդ

հողվածի 5-րդ մասի եւ 26-րդ հողվածի 2-րդ մասի՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացի Րաֆֆի Կ. Ռիչարդի Նովհաննիսյանի՝ 07.03.2013թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով ՆՏ ընտրական օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց .**

1. ՆՏ ընտրական օրենսգիրքն (այսուհետ՝ օրենսգիրք) ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 2011 թվականի մայիսի 26-ին, Նայասարանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2011 թվականի հունիսի 14-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2011 թվականի հունիսի 26-ից:

Օրենսգրքի՝ «Նախընտրական քարոզչության հիմնական սկզբունքները» վերաբառությամբ 18-րդ հողվածի 5-րդ մասը սահմանում է. «Թեկնածուները, համամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունները, կուսակցությունների դաշինքներն ընտրություն նշանակվելուց հետո կարող են կազմավորել ընտրական շրաբներ: Ընտրական շրաբները չեն կարող տեղակայվել պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների զբաղեցրած շենքերում (բացառությամբ այն դեպքերի, երբ շրաբները զբաղեցնում են այդ մարմիններին չպատկանող տարածք), ինչպես նաեւ այն շենքերում, որտեղ գործում են ընտրական հանձնաժողովները: Ընտրական շրաբների վրա տեղադրված ցուցանակները սույն օրենսգրքի իմաստով քարոզչական տպագիր նյութեր չեն համարվում, եթե դրանք չեն ներառում թեկնածուին, կուսակցությանը (կուսակցության դաշինքին) կողմ կամ դեմ քվեարկելուն ուղղված ուղղակի կոչեր, դրանց թիվը չի գերազանցում ընտրության համար կազմավորված ընտրական տեղամասերի թիվը, եւ յուրաքանչյուր պատասխան (ցուցանակի) մակերեսը չի գերազանցում 6 քառակուսի մետրը»:

Օրենսգրքի՝ «Նախընտրական հիմնադրամի միջոցների օգտագործումը» վերաբառությամբ 26-րդ հողվածի 2-րդ մասը սահմանում է. «Թեկնածուները, համամասնական ընտրակարգով ընտրություններին մասնակցող կուսակցությունները, կուսակցությունների դաշինքները զանգվածային լրատվության միջոցներով նախընտրական քարոզչության իրականացման, դահլիճների, տարածքների վարձակալման, քարոզչական պատասխանների պատրաստման (տեղադրման), քարոզչական տպագիր եւ այլ նյու-

թերի ձեռքբերման, ընտրողներին տրամադրվող քարոզչական բոլոր տեսակի նյութերի (ներառյալ՝ տպագիր նյութերի) պատրաստման ֆինանսավորման համար օգտագործում են միայն նախընտրական հիմնադրամի միջոցները: Այդ նպատակով նախընտրական հիմնադրամից կատարվող ծախսերի առավելագույն չափը սահմանվում է սույն օրենսգրքով:

Սույն մասում նկարագրված ապրանքներն ու ծառայությունները, եթե մատուցվել են շուկայական արժեքից պակաս գնով կամ ձեռք են բերվել մինչև նախընտրական հիմնադրամի ձեւավորումը, ապա իրենց շուկայական արժեքով ներառվում են նախընտրական հիմնադրամի ծախսերում»:

Վիճարկվող հոդվածներում փոփոխություններ եւ լրացումներ չեն կատարվել:

2. Գործի դատարարական նախապատմությունը հանգում է հետևյալին. դիմողի ներկայացուցիչ Արմեն Մարտիրոսյանը 25.02.2013 թվականին դիմել է ՆՏ ԿԸՆ՝ պահանջելով, որպեսզի «...ՆՏ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը իր լիազորությունների եւ պարտականությունների սահմաններում ուսումնասիրի վերը նշված փաստերը եւ դիմի դատարան, ՆՏ Նախագահի թեկնածու Սերժ Սարգսյանի գրանցումն ուժը կորցրած ճանաչած համարելու համար»: Նշված դիմումով դիմողի ներկայացուցիչը ԿԸՆ-ին խնդրել է նաեւ ՆՏ Սահմանադրության 2-րդ, 4-րդ հոդվածների, 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածների, ինչպես նաեւ օրենսգրքի՝ սույն գործով վիճարկվող հոդվածների համաձայն դիմել դատարան՝ ՆՏ Նախագահի թեկնածու գործող Նախագահի թեկնածությունն ուժը կորցրած ճանաչելու պահանջով: 25.02.2013 թվականին ԿԸՆ-ն ընդունել է թիվ 60-Ա որոշումը, որով արտահայտել է իրավական դիրքորոշում առ այն, որ Նախագահի թեկնածուի ընտրական շտաբների վրա նրա անունով, ազգանունով եւ կարգախոսով պատրաստները ոչ թե քարոզչական նյութ են, այլ՝ ցուցանակ, հետեւաբար՝ դրանց, ինչպես նաեւ ընտրական շտաբների տարածքների վարձակալության գումարները չպետք է կատարվեն հիմնադրամի միջոցների հաշվին եւ ներառվեն այդ ծախսերի մեջ: Որպես իրավական հիմնավորում՝ ԿԸՆ-ն հղում է կատարել օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասին:

Դիմողի կողմից հայցադիմում է ներկայացվել ՆՏ վարչական դատարան՝ վիճարկելու համար ԿԸՆ անգործությունը, ինչպես նաեւ ԿԸՆ 25.02.2013թ. թիվ 60-Ա որոշումը: ՆՏ վարչական դատարանը, օրենսգրքի վիճարկվող նորմերին տարվ ըստ էության նույն մեկնաբանությունը, ինչ ԿԸՆ-ն, իր՝ 04.03.2013թ. որոշմամբ հայցը մերժել է:

3. Դիմողի կարծիքով՝ օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասը եւ 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասը հակասում են ՏՏ Սահմանադրության 1-ին, 2-րդ, 4-րդ եւ 6-րդ հոդվածներին՝ հետեւյալ հիմնավորմամբ. քարոզչական պաստառները գերազանցել են 1600-ը, քանի որ «ընտրական շտաբ» անվանված քարոզչական փարաձեռնարկներում քարոզչական պաստառները փակցված են եղել ոչ միայն դրսի կողմից, այլ նաեւ՝ ներսում: Արդյունքում՝ Նախագահի թեկնածու գործող Նախագահը հնարավորություն է ստացել իր նախընտրական քարոզարշավի համար թույլատրված առավելագույն 100.000.000 դրամ գումարը կրկնակի եւ եռակի անգամ գերազանցող գումար ծախսել, ինչը նրա գրանցումն անվավեր ճանաչելու հիմք է, ինչպես նաեւ նրան անհամեմատ շահեկան վիճակի մեջ է դրել Նախագահի մյուս թեկնածուների, այդ թվում իր՝ Րաֆֆի Նովհաննիսյանի համեմատ: Նոյն կարարելով ԵԱՏԿ/ԺՏՄԻԳ 19.02.2013թ. միջանկյալ զեկույցին՝ դիմողն արձանագրում է, որ նշված զեկույցում նույնպես արձանագրվել է, որ նշված փարաձեռնարկները քարոզչական փարաձեռնարկ են, եւ դրանց վարձավճարները պետք է ներառվեն քարոզչական ծախսերի մեջ, եւ որ ԿԸՏ-ն որոշում էր կայացրել, ըստ որի՝ նախընտրական շտաբների վարձակալությունը հանվել էր ծախսերի ցուցակից, որոնք պետք է ընդգրկվեին թեկնածուների ֆինանսական հայտարարագրերում:

Ըստ դիմողի՝ քանի որ «թեկնածուի անուն ազգանունով եւ կարգախոսով պաստառը, թեկուզեւ ընտրական շտաբ նշումով, իրականում քարոզչական պաստառ է, իսկ դրանց համար վարձակալած փարաձեռնարկ էլ քարոզչական փարաձեռնարկ են, ուստի դրանց համար ծախսերը պետք է կատարվեն ընտրական հիմնադրամի միջոցների հաշվին, բխում է ՏՏ Սահմանադրության 1-ին, 2-րդ եւ 4-րդ հոդվածներից, որոնք *inter alia* իրավական պետությունում երաշխավորում են ազատ եւ հավասար ընտրություններով իշխանությունների ձեւավորումը, որպիսի սկզբունքը խախտվում է ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասով», որի կիրառմամբ կատարված չարաշահումներն անհավասար պայմաններ են ստեղծել ընտրություններին մասնակցության համար՝ գործող Նախագահին դնելով շահեկան վիճակի մեջ:

Դիմողը 02.07.2013թ. սահմանադրական դատարան ներկայացրած միջնորդությամբ միջնորդում է «նշանակել կոմպլեքս, հանձնաժողովային կամ այլ փորձաքննություն».

- պարզելու համար. ընտրական շտաբ գրառմամբ, սակայն նախագահի թեկնածուի /րվյալ դեպքում՝ Սերժ Սարգսյանի/ անվան նշմամբ եւ «Դեպի ապահով Նա-

յասրան» կարգախոսով, քարոզչական պաստառների ոճով եւ գունային նույն համադրությամբ պաստառները ինչպիսի ներգործություն են ունենում անձի /գիտակցականի եւ ենթագիտակցականի/ վրա, մասնավորապես այդ պաստառները քարոզչական պաստառի քարոզչական բնույթի ներգործություն ունեն թե ոչ.

- ինչպես նաեւ պարզելու համար. թե նշված պաստառներն ինչպիսի ազդեցություն ունեն բնակավայրերի կենտրոնական, ամենաբանուկ մասերում՝ մշակույթի փոքրիկ, համայնքային եւ պետական պարկանելության, տեղական ինքնակառավարման եւ պետական մարմինների գրադեզիգրադ շենքերի, խանութների եւ քարոզչական պաստառներ փակցնելու համար արգելված այլ փարածքների վրա փակցված լինելով»:

4. Պատասխանողը գտնում է, որ օրենսգրքի վիճարկվող դրույթները համապատասխանում են ՏՏ Սահմանադրությանը:

Իր դիրքորոշումը հիմնավորելու համար պատասխանողն արձանագրում է, որ թեւ ընտրական շտաբների սրեղծումը եւ դրանց համար որոշակի միջոցների ծախսումն անուղղակիորեն առնչվում են նախընտրական քարոզչությանը, այնուամենայնիվ, դրանք նախընտրական քարոզչություն չեն, քանի որ ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասում օրենսդիրն օգտագործում է «սույն օրենսգրքի իմաստով» բառակապակցությունը, ինչը խտրական չէ եւ հավասարապես փարածվում է բոլոր թեկնածուների վրա, իսկ ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի բովանդակությունը փարապետակ մեկնաբանություններից զերծ պահելու համար ՏՏ ԿԸՏ-ն 2012թ. փետրվարի 16-ին ընդունել է թիվ 33 որոշումը, որտեղ պարզաբանվել է, որ այն դահլիճների կամ փարածքների վարձակալման համար կատարված ծախսերը, որոնք չեն օգտագործվում քարոզչություն իրականացնելու համար, ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված ծախսեր չեն հանդիսանում եւ ենթակա չեն հայտարարագրման:

Նաշվի առնելով վերոգրյալը՝ պատասխանողը գտնում է, որ դիմողն առաջ է քաշում իրավակարգավորման՝ իր համար ընդունելի փարբերակ, որը նպաստավոր կլինի իր պահանջների բավարարման փեսանկյունից, եւ որ դիմողը, ձեռականորեն վիճարկելով օրենքի դրույթի սահմանադրականության հարցը, ըստ էության բարձրացնում է այդ դրույթի կիրառման իրավաչափության հարց:

Պատասխանողը կարծիք է հայտնում նաեւ, որ ՏՏ ընտրական օրենսգրքով նախատեսված են բավարար երաշխիքներ, ի թիվս այլնի, ընտրություններին մասնակցող

բոլոր թեկնածուների համար ընտրական գործընթացի ընթացքում հավասար հնարավորություններ ապահովելու տեսանկյունից, եւ գտնուի է, որ դիմողի բարձրագրած հարցի իրավական կարգավորումն օրենսդրի հայեցողության շրջանակներում է:

5. Դիմումի ուսումնասիրությունից բխում է, որ դրանում ներկայացված փաստարկների հիմքում հիմնականում ընկած են հետեւյալ երկու հարցադրումները.

- ինչո՞ւ ԿԸՏ-ն չի պարզել ընտրական շտաբների վրա տեղադրված պաստառների քանակը, որից հետո, եթե այն գերազանցել է ընտրական տեղամասերի թիվը, դրանց պատրաստման համար ծախսերը չի ներառել նախընտրական հիմնադրամի հաշվին կատարվող ծախսերի մեջ,

- ինչո՞ւ ընտրական շտաբների վարձակալության գումարները չեն ներառվել նախընտրական հիմնադրամի հաշվին կատարվող ծախսերի մեջ:

Բացի դրանից, դիմող եւ պատասխանող կողմերի փաստարկների համադրված վերլուծությունը վկայում է, որ քննարկման առարկան ոչ թե վիճարկվող դրույթների սահմանադրականությանն է առնչվում, այլ իրավակարգավորման շրջանակների ու իրավակիրառման խնդիր է: Դիմողն ինքն է պնդում, որ ոչ թե վիճարկվող նորմն ինքնին, այլ, իր կարծիքով, չարաշահումներն են անհավասար պայմաններ ստեղծել ընտրություններին մասնակցության համար: Դրա մասին է վկայում նաեւ դիմողի միջնորդությունը սահմանադրական դատարանի կողմից մասնավորապես՝ սոցիոլոգների, հոգեբանների, գովազդի մասնագետների ընդգրկմամբ փորձաքննություն նշանակելու մասին:

ՏՏ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ ՏՏ Ազգային ժողովի իրավասության շրջանակներում է իրավունքի գերակայության եւ իրավական որոշակիության սկզբունքներից ելնելով օրենսգրքի՝ «Նախընտրական քարոզչության հիմնական սկզբունքները» վերառությամբ 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասի իրավական բովանդակության սահմանման եւ դրա հետագա հնարավոր հստակեցման խնդիրը:

Դիմողը սահմանադրական նորմ-սկզբունքների ընդհանուր վկայակոչմամբ փորձ է անում վեճի առարկա նորմերի ընկալման ու կիրառման հարցը տեղափոխել սահմանադրական վեճի հարթություն, սակայն իր իսկ բերած փաստարկները վկայում են, որ իրական վեճը վերաբերում է ՏՏ Ազգային ժողովի եւ ՏՏ ԿԸՏ-ի իրավասությունների շրջանակներում դիմողի ակնկալիքներին համարժեք հնարավոր լուծում ապահանջող հարցերին: Իսկ օրենսգրքի՝ «Նախընտրական հիմնադրամի միջոցների

օգտագործումը» վերաբառությամբ 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասը դիմողի կողմից բացառապես դիտարկվում է դրա կիրառման իրավազափոխության տեսանկյունից:

ՏՏ սահմանադրական դատարանը, մասնավորապես, իր 17.03.2009թ. ՍԴԱՌ-21 որոշման 8-րդ կետում արտահայտել է հետևյալ իրավական դիրքորոշումը. «Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է նաեւ, որ դիմումը չի բավարարում հիմնավորված լինելու պահանջը նաեւ այն դեպքում, երբ դիմողի հիմնավորումները կապված են ոչ թե վիճարկվող դրույթի սահմանադրականության հարցի հետ, այլ վերաբերում են պարզապես այդ օրինադրույթի կիրառման իրավազափոխության հարցին: Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ բոլոր այն դեպքերում, երբ դիմողը, ձեւականորեն վիճարկելով օրենքի դրույթի սահմանադրականության հարց, ըստ էության բարձրացնում է այդ դրույթի կիրառման իրավազափոխության հարց կամ հետապնդում է այլ նպատակներ, ապա այդպիսի դիմումները ենթակա են մերժման՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 32 հոդվածի 1-ին կետի հիմքով՝ որպես սահմանադրական դատարանի քննության ենթակա հարց չառաջադրող դիմումներ»:

Հաշվի առնելով սույն գործի շրջանակներում կողմերի բերած փաստարկները, դիմողի միջնորդության բնույթը եւ հիմք ընդունելով նաեւ սահմանադրական դատարանի նախորդ որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ քննության առարկա գործի վարույթը ենթակա է կարճման «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 32 եւ 60-րդ հոդվածների 1-ին կետերի հիմքերով:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 32-րդ հոդվածի 1-ին եւ 6-րդ կետերով, 60-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց.

1. «Քաղաքացի Բաֆֆի Կ. Ռիչարդի Հովհաննիսյանի դիմումի հիման վրա՝ ՏՏ ընտրական օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասի եւ 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործի վարույթը կարճել:

2. Նայասրանի Նանրապեղության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

16 հուլիսի 2013 թվականի
ՄՂՈ-1105